
ГЛАВА 14 – ЕНЕРГЕТИКА

ИСТОРИЯ И ПРИНЦИПИ

Европейският съюз е ключов актьор на международния енергиен пазар като най-голям вносител и като втори по големина потребител в света. Енергията е основен икономически и гео-политически фактор. Европейският съюз, обаче е зависим от внос за половината от своите запаси и тази зависимост може да достигне до 70% до 2030 г, ако нищо не бъде направено. За природен газ зависимостта може да достигне до 70 %; за петрол 90% и за въглища дори 100%. Най-вероятно разширяването само ще задълбочи тези тенденции независимо от факта, че някои страни-кандидатки са производители на първична енергия (напр. Полша за въглища и Румъния за петрол и газ).

Тази ситуация налага разнообразни мерки, по които Европейската комисия инициира през 2001 г широк дебат (Зелена книга "Към европейска стратегия за гарантиране на енергийните запаси). Мерките в енергийния сектор трябва да целят по-стабилен поток от енергия, който в крайна сметка укрепва усилията на Съюза да гарантира мира, стабилността, сигурността и просперитета. В това отношение процесът на разширяване на Европейския съюз има ключова роля.

ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТВО

Прилагането на достиженията на правото на ЕС (acquis) изисква не просто съответното законодателство, но също и добре функциониращи институции (например регулативния орган, разпореден в директивите за електричеството и газа, властите за ядрена безопасност и т.н.). По отношение на достиженията на правото на ЕС (acquis) за енергетиката страните-кандидатки трябва изрично:

- да вземат решение за цялостна енергийна политика с ясни срокове за реструктуриране на сектора;
- да се подготвят за вътрешния енергиен пазар (директивите за Газа и Електричеството; Директивата за електричество, произведено от възстановими енергийни източници);
- да подобрят енергийните мрежи, за да създадат реален европейски пазар;
- се подготвят за кризисни ситуации, особено подsigуряването на петролни запаси за 90 дни;
- да отговорят на социалните, регионални и екологични последици от реструктурирането на мините;
- да пилеят по-малко енергия и да увеличават използването на възстановима енергия от рода на вятърна, водна, слънчева и биомаса, в енергийния си баланс;
- да осигурят безопасността на атомните централи, за да произвеждат електричество в съответствие с високото ниво на ядрена безопасност;
- да гарантират отговорното управление на ядрените отпадъци и да се подготвят за прилагането на защитите на ядрените материали, предвидени от Евратом.

Страните-кандидатки отбелязаха значителен напредък през изминалите години, като горепосочените въпроси са приложими за тях в различна степен. Това, обаче не е достатъчно и очевидно ще изисква сериозни суми за инвестиционно финансиране. Въпреки, че Европейският

съюз ще продължи да дава пред-присъединителни помощи, основната част трябва да бъде поета от самите страни-кандидатки. Частните инвестиции играят важна роля и изискват стабилен инвестиционен климат.

Що се отнася до въпроса за атомната енергия, Европейският съюз многократно подчерта значението на високо ниво на ядрена безопасност в страните-кандидатки. През юни 2001 г, Съветът на Европейския съюз обърна внимание на Доклада за ядрената безопасност в контекста на разширяването. Този доклад съдържа препоръки към всички страни-кандидатки да продължат националните си програми за подобряване на безопасността, включително безопасното управление на употребени горива и радиоактивни отпадъци, както и по отношение на безопасността на техните реактори.

Всички страни-членки отговориха на тези препоръки. През първата половина на 2002 г специална Партньорска проверка на ядрената безопасност оцени напредъка, направен от страните-кандидатки, в прилагането на препоръките. Това действие под егидата на Съвета доведе до Доклад за състоянието, публикуван през юни 2002 г. Той достига до общото заключение, че всички страни-кандидатки са поели ясен ангажимент да изпълнят препоръките.

Европейският съюз настоя също за ранното затваряне на някои видове атомни блокове.

Словакия се ангажира да затвори два от блоковете на атомната централа Бохунице -V-1 до 2006 и 2008 г. На Европейския съвет в Копенхаген беше решено да се подкрепят усилията на Словакия със сумата от € 90 милиона през периода 2004-2006 г. Съюзът призна, че процесът на извеждане от действие ще трябва да продължи и след 2006 г и че тези усилия представляват сериозен финансов товар за Словакия. Решенията за продължаване на помощта на Европейския съюз в тази област след 2006 г ще вземат това положение предвид.

Литва се ангажира да затвори блок -1 от атомната централа Игналина преди 2005 г. и блок-2 до 2009 г, а Европейският съюз пое ангажимента да продължи да предоставя адекватна допълнителна помощ от Общността за усилията за извеждане от действие и след 2006 г. Съюзът призна, че усилията за извеждане от действие имат безпрецедентен характер и представляват за Литва изключителен финансов товар, несъответен на размера и икономическата мощ на страната. На Европейския съвет в Копенхаген беше решено да се подкрепят усилията на Литва със сума от € 285 милиона през периода 2004-2006 г.

България се ангажира да затвори блокове 1 и 2 на атомната централа Козлодуй до края на 2002 г. Тя също се ангажира да затвори блокове 3 и 4 през 2006 г. Освен това, с оглед на така наречения механизъм на Партньорската проверка под егидата на Съвета, Европейският съюз предостави мандат за провеждането на експертна мисия в България преди окончателното приключване на преговорите.

Като цяло в глава енергетика преговорите се съсредоточават, в зависимост от съответната държава, върху сформиранието на петролни запаси за кризисни ситуации, вътрешния енергиен пазар (директивите за газ и електричество) и ядрената безопасност.

Българската страна договори преходен период по Директива 68/414/ЕЕС и 98/93 относно изграждането на 90-дневни петролни запаси. Българската страна се ангажира да постигна изискуемото в ЕС ниво на запаси към 31 декември 2012 г. (6-годишен преходен период). Като необходимо условие ЕС постави наличието на съответен закон в националното законодателство, който да регулира и гарантира изграждането на запасите. Съответният закон бе приет от НС през януари 2003 г. В закона са разписани принципите и етапите на нарастване на запасите. Детайлите следва да бъдат разработени в съответните подзаконови нормативни документи. От 2004 г.

българската страна следва да предоставя в ЕК месечни информационни съобщения за нарастването на запасите (за някои страни-кандидатки изпълнението на това изискване в продължение на поне 6-месечен период бе поставено като условие за затварянето на главата).

В хода на преговорите по Глава "Енергетика" българската страна пое ангажимент да постигне пълна хармонизация на местното законодателство с Директива 96/92/ЕС относно либерализацията на пазара на електричество. Същият ангажимент бе поет и по отношение на Директива 98/30/ЕС, която засяга либерализацията на пазара на газ. Тези въпроси намират своето конкретно отражение в подготвения от правителството проект за Закон за енергетиката (2003 г.). За създаването на конкурентен вътрешен електроенергиен пазар в съответствие с енергийната стратегия се подготвят промени в следните насоки:

- Преструктуриране на НЕК-ЕАД в съответствие с изискванията на европейските директиви, с което ще се гарантира независимостта на оператора на преносната мрежа;
- Въвеждане на пазарни правила за търговия;
- Развитие на конкурентен пазарен сегмент.

Нормативната уредба към настоящия момент предвижда постепенно преминаване от модела на "единствен купувач" към либерализация на вътрешния пазар на електроенергия чрез осигуряване на възможност за създаване и поетапно разширяване на конкурентен пазар на електроенергия, заместващ сега съществуващия неконкурентен такъв.

Поет е също така ангажимент към 1 януари 2005 г. да бъдат премахнати отклоненията в цените на електроенергията – т. нар. "кръстосано субсидиране", при което стойността на електроенергията за домакинствата служи за субсидиране на доставките на електроенергия за промишлените предприятия по занижени цени. С други думи, цената на електроенергията за промишлени цели ще претърпи коректив.

Развитието на местния въгледобив се осъществява при отчитане на стратегическото му значение за сигурността на енергийните доставки.

През 2002 г. и следващите години въгледобивът ще се развива в посока самофинансиране на производствената дейност на дружествата, продължаващи приватизационни или ликвидационни действия, въвеждане на пазарни търговски отношения с клиентите от електро- и топлоенергетиката и съдействие при реализиране на програми за алтернативна заетост и опазване на околната среда.

Приоритетно ще се развиват дейностите по преструктуриране на мини "Марица-изток" ЕАД в съответствие с дългосрочните планове за развитие на електропроизводствените мощности в Източномаришкия енергиен комплекс.

ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО

Тя беше затворена с 10 страни през декември 2002 г. Тя беше временно затворена с България. Главата е все още отворена с Румъния.

България

България представи в Конференцията по преговорите своята преговорна позиция по тази глава на 8 октомври 2001 г. Първоначалната позиция бе последвана от поредица "Допълнителни информации", подготвена от българска страна по искане за допълнително изясняване от страна на ЕС.

- Главата отворена: втората половина на 2001 г
- Състояние: временно затворена през ноември на 2002 г
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2012 г

Румъния

- Главата отворена: първата половина на 2002 г
- Състояние: отворена

Кипър

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през първата половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на газови запаси на изискваното ниво до края на 2007 г

Република Чехия

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през втората половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на газови запаси на изискваното ниво до края на 2005 г
 - прилагане на директивата за газа до края на 2004 г

Естония

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юли 2002 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2009 г
 - прилагане на директивата за електричеството до края на 2008 г

Унгария

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през втората половина на 2000 г)
- Преходни периоди: няма

Латвия

- Главата отворена: първата половина на 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през втората половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2009 г

Литва

- Главата отворена: първата половина на 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през първата половина на 2002 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2009 г

Малта

- Главата отворена: първата половина на 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през първата половина на 2001 г)
- Преходни периоди:

-
- изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2006 г

Полша

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през втората половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2008 г

Словакия

- Главата отворена: първата половина на 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през втората половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2008 г

Словения

- Главата отворена: втората половина на 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през първата половина на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - изграждане на петролни запаси на изискваното ниво до края на 2005 г

Index

Chapter 1 : Обща информация.....	p. 1
Chapter 2 : България и Румъния.....	p. 4
Chapter 3 : Новите страни-членки.....	p. 5
Съдържание.....	p. 7